

Brevgranskning m.m.

Anmälan

I en anmälan mot Kriminalvården, anstalten Salberga, som kom in till JO den 30 oktober 2008, begärde AA, i egenskap av ordförande för ett av de intagnas förtroenderåd, att JO skulle granska posthanteringen i anstalten. Enligt AA var den bristfällig såtillvida att det inte tydligt framgick av åsatta granskningsstämplar vem eller vilka som hade utfört granskningen. AA uppgav vidare att intagna uppmanades, i strid med gällande regler, att öppna myndighetspost i närvaro av personal. Han ifrågasatte slutligen den "lösning" som personalen erbjöd som villkor för innehav av myndighetshandlingar, nämligen att stryka över vissa uppgifter.

AA bifogade flera granskade kuvert.

Utredning

Kriminalvården anmodades att yttra sig över vad AA hade framfört.

I sitt remissvar anförde Kriminalvården (Region Mitt), genom regionchefen BB, följande.

Kriminalvården, Region Mitt, har inhämtat uppgifter från kriminalvårdsinspektör CC, anstalten Salberga och DD, vårdare med ansvar för bl.a. granskning av brev.

Anstalten Salberga har sedan november 2008 införskaffat en stämpel för namnförtydligande av de två personer som normalt utför brevgranskning, där både för- och efternamn framgår. Det är alltid två personer som närvarar vid granskningen.

CC uppger att när intagna får myndighetspost öppnar den intagne posten enskilt i ett samtalsrum. Personal närvarar inte i rummet. Vill den intagne sedan ta in brevet på rummet blir det en innehavsfråga. Den intagne får då visa upp innehållet för att innehavsfrågan ska kunna prövas efter att brevet befordrats.

Innehavsfrågan prövas inledningsvis formlost. Om personal godkänner att brevet, med dess innehåll, får innehas, så tar den intagne med sig brevet. Om innehavet inte medges informeras den intagne muntligt. Ofta diskuteras sedan frågan om när och under vilka former som den intagne kan få tillgång till de handlingar som bedömts äventyra ordningen och säkerheten i anstalt. Om den intagne vill få ett skriftligt beslut på att han inte medges innehav så upplyses han om att han skriftligen får ansöka om detta.

Kriminalvårdens bedömning

Eftersom KvaL saknar regler om var i anstalten som brev skall befordras, är det upp till varje anstalt att bestämma plats för befordran. Efter att ett brev befordrats, läs överlämnats, tar regler om innehav och husrannsakan över. JO har i flera beslut framhållit att skyddet för förtrolig kommunikation bara gäller under tid som ett brev befordras, se bl.a. JO 1994/95 s. 175.

JO har i beslut den 22 september 2006, dnr 4427-2005, konstaterat att en rutin som innebär att myndighetspost befordras till intagna på en plats som de intagna inte har fri tillgång till inte strider mot några författningsbestämmelser. Om de sen vill ta med innehållet i brevet till sitt bostadsrum måste de visa upp innehållet för personal för att innehavsfrågan ska kunna prövas enligt 24 § KvaL.

Anstalten Salberga befordrar brev till intagna utan föregående granskning. Personalen informerar därefter om att innehavsfrågan måste prövas i det fall den intagne önskar inneha brevet med dess innehåll i bostadsrummet. För att innehavsfrågan ska kunna prövas måste innehållet i brevet kunna granskas.

I den mån ett medgivande av innehav av handlingar kan medges om någon del av handlingen tas bort eller görs oläslig, kan inte Kriminalvården se några hinder mot en sådan lösning så länge det är den intagnes eget val. Det rör sig inte om en sekretessfråga utan om ett sätt att kunna medge innehav genom att uppgifter som kan äventyra ordningen eller säkerheten i anstalten inte framgår.

AA gavs tillfälle att yttra sig över remissvaret.

I beslut den 28 april 2009 anförde *JO Nordenfelt* följande.

Bedömning

Enligt 25 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt (kriminalvårdslagen) ska brev mellan en intagen och en advokat, en svensk myndighet eller ett internationellt organ som har av Sverige erkänd behörighet att ta emot klagomål från enskilda vidarebefordras utan granskning. Om det finns anledning att anta att uppgiften om avsändare i ett sådant brev till en intagen är oriktig, får brevet granskas i syfte att utreda vem avsändaren är.

Ett förfarande där intagna uppmanas att öppna myndighetspost i närvaro av anstaltspersonal utgör i sig inte brevgranskning. Ett sådant förfarande får emellertid anses strida mot syftet med reglerna om skydd för myndighetspost (se JO 1994/95 s. 175). Anstalten har dock tillbakavisat AA:s uppgifter i denna del. Vad som framkommit utgör inte grund för kritik.

I 4 kap. 1–5 §§ Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd om kriminalvård i anstalt (KVFS 2008:3), anstaltsföreskrifterna, finns bestämmelser som anknyter till kriminalvårdslagens bestämmelser om brevgranskning. Enligt 4 § ska den intagne underrättas om en granskning. I de allmänna råden till 4 § anges bl.a. att underrättelsen till den intagne bör, då det gäller post till denne, ske genom att det på försändelsen anges med stöd av vilket lagrum granskningen har skett, vilken typ av granskning enligt 3 § som har utförts, om den intagne har närvarat vid granskningen eller inte, datum samt vem eller vilka som utfört den.

AA har lämnat in flera kuvert som varit föremål för granskning. Jag delar hans uppfattning att på kuverten åsatta signaturer inte med önskvärd tydlighet visar vem eller vilka som utfört granskningen. Anstalten kan inte undgå kritik för detta. Jag

noterar att anstalten numera använder stämplat där både för- och efternamn framgår.

Jag övergår nu till frågan om överstrykning av uppgifter i handlingar. Genom en lagändring som trädde i kraft den 1 april 2008 har bestämmelserna om innehav i 24 § kriminalvårdslagen skärpts (prop. 2006/07:127). Vad gäller böcker, tidskrifter och tidningar får sådana inte innehas om ordningen eller säkerheten kan hotas eller om den intagnes behandling kan antas motverkas. I övrigt får en intagne inneha personlig egendom som är motiverad för en ändamålsenlig verkställighet. I de allmänna råden till 7 kap. 5 § anstaltsföreskrifterna anges bl.a. att innehav av t.ex. domshandlingar, beslut och förhørsprotokoll normalt inte bör tillåtas.

Innehav av handlingar kan alltså vägras. Det måste dock i varje enskilt fall prövas om en handling innehåller sådant att det är motiverat att vägra den intagne att inneha handlingen. Den intagne ska underrättas om ett beslut att vägra innehav och om att han har möjlighet att begära omprövning av beslutet. Om han begär det, ska underrättelsen ske skriftligt. En sådan begäran behöver inte vara skriftlig; se 21 § förvaltningslagen (1986:223).

Att en anstalt kan vägra innehav av handlingar medför inte någon rätt att stryka över de uppgifter i en handling som gör att den inte får innehas. En sådan lösning av innehavsfrågan bör därför endast användas i de fall där anstalten, i enlighet med vad jag anfört ovan, har beslutat att vägra innehav av handlingen i fråga och under förutsättning att den intagne samtycker till åtgärden.

Det har i övrigt inte framkommit något som föranleder något uttalande eller någon annan åtgärd från min sida.